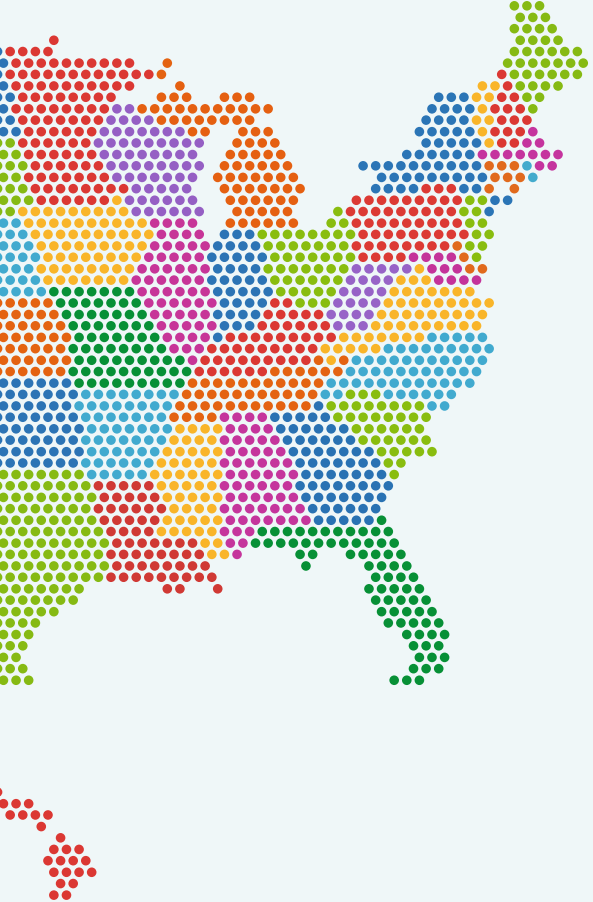

ABD Ŗehirlerinde Kooperatif-Belediye İşbirliğine İlişkin Araştırma alışması

Yazarlar	Alvin Siagian, Kathryn E. Neville, Ho Jai Yoon, Kürşat Gök
Önerilen Atf	Genç İşi Kooperatif. 2022. ABD Şehirlerinde Kooperatif-Belediye İşbirliğine İlişkin Araştırma Çalışması. Genç İşi Kooperatif Araştırma Çemberi.
İngilizce aslından çeviri	Alev Özsoy
Yayın Tarihi	Mayıs 2022

İÇİNDEKİLER

1. Genel Bakış	1
1.1. Teşekkür	1
1.2. Önsöz	2
1.3. Kısaltmalar	3
1.4. Giriş	4
2. Arka Plan	5
2.1. Kooperatiflerin Sosyal Değişimdeki Rolü	6
2.2. Kooperatif Belediye İlişkileri	7
3. Metodoloji	10
4. Araştırma Bulguları	11
4.1. Washington, DC	11
4.2. Atlanta, Georgia	15
4.3. Louisville, Kentucky	18
4.4. Boston, Massachusetts	20
5. Sonuç	22
6. Araştırma Önerisi	23
7. Kaynakça	24

İçindekiler

TEŞEKKÜR

Teşekkür

Bu araştırma John Hopkins Üniversitesi İleri Uluslararası Çalışmalar Fakültesi (JHU SAIS) Sosyal Girişim Hızlandırıcı (SEA) ekibi ile kâr amacı gütmeyen, Türkiye merkezli Genç İş Kooperatifin ortak çalışması sonucunda hazırlanmıştır. Araştırma ekibi, ABD'deki önemli belediye ve kooperatif temsilcileriyle tanıştırdığı için Democracy at Work Institute'e (DAWI) müteşekkirdir.

Kısaltmalar

CCDS	Cooperative Center for Development and Solidarity (Kalkınma ve Dayanışma için Kooperatif Merkezi)	NGICP	Ulusal Yeşil Altyapı Sertifikasyon Programı
CCED	Commission for Cooperative Economic Development (Kooperatif Ekonomik Kalkınma Komisyonu)	NDDB	Ulusal Süt Ürünleri Geliştirme Kurulu
DAWI	Democracy at Work Institute (Çalışma Yaşamında Demokrasi Enstitüsü)	PSE	Partnership for Southern Equity (Güneyde Eşitlik için İşbirliği)
DSLBD	Department of Small and Local Business Development (Küçük ve Yerel İşletme Geliştirme Dairesi)	SBA	ABD Küçük İşletmeler İdaresi
FPC	DC Food Policy Council (Gıda Politika Konseyi)	SEA	Sosyal Girişim Hızlandırıcı
JHU SAIS	Johns Hopkins Üniversitesi İleri Uluslararası Çalışmalar Fakültesi	SEED	Shared Equity in Economic Development Fellowship (Ekonomik Kalkınmada Ortak Sermaye Destek Programı)
METCO	Metropolitan Business Development Cooperation (Metropol İş Geliştirme Kooperatifi)	YDC	Genç İş Kooperatif

Önsöz

Bu araştırma çalışması Genç İş Kooperatif'in 2018 yılından bu yana yürüttüğü ABD kooperatifçilik ekosistemiyle işbirliği geliştirme çalışmalarının bir ürünüdür. Bu araştırma, sosyal ve iktisadi adalet, toplumsal örgütlülük, sınıfsal hareketlilik ve işgücü piyasasında adalet açılarından Türkiye'den çok farklı bir dokuya sahip olan ABD örneklerini Türkiye bağlamına taşımayı amaçlıyor. Böylelikle rapor, Türkçe yazında oldukça ender rastlanan ABD kooperatif hareketinin güncel işbirliği örneklerine ışık tutuyor. Ayrıca, ırksal eşitsizlikler gibi Türkiye'den daha farklı, yer yer daha derin toplumsal fay hatlarının olduğu coğrafyalarda kooperatif modelinin nasıl kullanıldığını Türkiye okurlarının ilgisine sunuyor.

Genç İş Kooperatif, bu rapor ile Türkiye'de farklı içerik ve biçimlerde gelişen belediye-kooperatif işbirlikleri için ilham kaynakları oluşturmaya niyetleniyor. İşbirliklerinin derinleşmesi, çeşitlenmesi, daha adil ve uzun erimli kılınması için paydaşları birlikte düşünmeye ve eylemeye çağırıyor.

Bu raporda değinilen vaka çalışmalarından çıkan ortak bir sonuç, yerel yönetimlerin ve kamunun, mevcut ekonomik düzenin dışladığı toplumsal gruplarla, mevcut düzenin almadığı riskleri alarak, topluluklara güvenerek, tanımlı sorumlulukları paylaşarak, kooperatiflerin doğması ve serpilmesi için alanlar ve imkanlar oluşturması gerekliliğidir. Bu izlenimle okurları raporun sayfalarını arşınlamaya, vakaları incelemeye ve yenilerini Türkiye'de yaratmaya çağırıyoruz.

Genç İş Kooperatif, Mayıs 2022

Giriş

Halihazırda, ABD ekonomisinin her sektöründe faaliyet gösteren, toplamda 2 milyon kişiye istihdam sağlayan ve yıllık satışlardaki payı 652 milyar ABD doları olan 29.000 kooperatif mevcuttur (IWDC, 2022). Kooperatifler, Amerikan ekonomisinde birincil üretici olmaktan uzak olsa da bu rakamlar ABD'deki kooperatiflerin yerelde sağladığı olanakların incelenmesini gerektirecek kadar önemlidir. Kooperatiflerin, toplumların ekonomik krizleri sağ salim atlatmasına ve bu krizlerden eskisinden daha güçlü çıkmasına yardım ettiği düşünüldüğünde (ILO, 2020), bu tür incelemeler daha çok önem kazanmaktadır. Kooperatiflerin bunu nasıl yaptığını anlamak için John Hopkins Üniversitesi İleri Uluslararası Çalışmalar Fakültesi (JHU SAIS) Sosyal Girişim Hızlandırıcı (SEA) ekibi, kâr amacı gütmeyen, Türkiye merkezli Genç İş Kooperatif ile birlikte 2021 Ekim ve 2022 Şubat ayları arasında bir araştırma yürütmüş ve bu araştırma kapsamında, ABD'deli belediyeler ve kooperatifler ile görüşülmüştür. Görüşülen kişiler arasında belediye yöneticileri, kâr amacı gütmeyen kuruluşların politika direktörleri ve diğer ekonomik kalkınma kuruluşları yer almıştır. Bu çalışmanın amacı, nihayetinde öğrenilenlerin Türkiye bağlamına uyarlanabilmesi için ABD kooperatif ekosisteminin başarılarını, karşılaştığı zorlukları ve eksikliklerini daha iyi anlamaktır. Bu çalışma sırasında, kooperatiflerin hem işyerinde demokratik ilkeleri teşvik ederek hem de topluluk içinde servetin üretilmesini ve muhafazasını sağlayarak sosyal değişimde rol oynama potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiştir. Rapor bu tespiti örneklerle açıklayacaktır.

ARKA PLAN

Uluslararası Kooperatif Birliği (ICA) kooperatifi şöyle tanımlar: “ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaç ve isteklerini, ortaklaşa sahip oldukları ve demokratik şekilde yönettikleri bir teşebbüs aracılığıyla karşılamak için gönüllü olarak bir araya gelen kişilerin oluşturduğu özerk bir birlik.” (ICA, 2017).

Bir kooperatif, belirli bir amaç göz önünde bulundurularak kurulmuş bir teşebbüs olduğu için özel bir işletmeye benzetilebilir. Özel işletmeler veya özel ortaklıklar, kurucusuna veya hissedarlarına fayda sağlamak gibi sınırlı bir amaç ile kurulurken, bir kooperatif çok daha fazla sayıda paydaşa fayda sağlamak amacıyla kurulur. Özel bir işletmede, tüm işletmeyi etkileyen önemli kararlar genellikle sınırlı sayıda kişi tarafından alınır. Kooperatiflerde böyle bir durum söz konusu değildir, zira kooperatiflerde mülkiyet yapısı demokratik olduğundan, herkesin kooperatifin nasıl yürütüleceği konusunda bir söz hakkı vardır. Demokratik mülkiyet, iş hayatındaki riskin büyük ölçüde tek bir kişiye ait olduğu özel işletmelerin aksine, bu risklerin de demokratikleştirilerek kuruluş ve belirli bireyler üzerindeki etkisinin azaltılması ve bu riskin paylaşılması anlamına gelir. Bir

kooperatif muhtemelen aynı topluluk içinde yaşayan birden fazla kişiyi içerir; bu nedenle dolaylı olarak bir taban örgütlenmesinin özelliklerini de gösterir. Bu itibarla, bir kooperatifin organizasyon yapısının, çok ihtiyaç duyulan sosyal değişimi çeşitli biçimlerde yönlendirmek için kullanılması mümkündür. Kooperatif iş modelinin faydaları şu şekilde özetlenebilir:

- Çok daha fazla sayıda paydaşın birlikte fayda elde etmesi sağlanır.
- Demokratik sahiplik, karar verme mekanizmasının üst yönetimin tekelinde olmasını engeller.
- Riskler daha fazla kişi arasında paylaşıldığından, üstlenilen bireysel risk azalır.
- Kooperatifler ve taban örgütleri birbirine benzediğinden, potansiyel dışsallıklar paydaşlara yayılır.

Takip eden bölümde, tüm bu etkiler göz önünde bulundurularak, kooperatiflerin topluluklar üzerinde sahip olabileceği etkiler incelenecektir.

Kooperatiflerin Sosyal Değişimdeki Rolü

Kooperatifler sosyal değişimi sağlamaya çok uygun bir konumdadır. İşçi kooperatifleri; işçi-üye sahipliği ve demokratik karar alma temel ilkelerine uygun olarak üyelerinin sahip olduğu ve yönettiği ticari kuruluşlardır (DAWI, 2007). Sosyal kooperatiflerden farklı olarak, işçi kooperatifleri sosyal değişimi amaçları içinde saymaz (CICOPA, 2004). Ancak böyle bir amacı olmasa dahi, işçi kooperatiflerinin sosyal değişimi sağlamada son derece etkili olduğu tespit edilmiştir. İşçi Kooperatifleri, işçilerin-ortakların kurumsal yönetimde daha fazla söz sahibi olmalarını sağlar ve yürütülen ticari faaliyetler yoluyla üretilen ekonomik pastadan daha büyük bir pay almalarına imkân tanır. Bu tür bir ekonomik güçlendirme, siyasi katılımı, orta sınıfın sürdürülebilirliğini ve ayrıca ücret ve iş güvencelerini destekler (Rothchild, 2009). Ek olarak, kooperatifler, düşük gelirli çalışanların kolektif işletmelerin kuruluşunda ve günlük yönetimi üzerinde demokratik olarak söz sahibi olmalarına olanak sağlayarak geleneksel servet ve güç dinamiklerini değiştirir. Kooperatiflerin bu tür benzersiz özellikleri, kooperatifleri toplumsal ekonomik kalkınma projeleri için ideal kılar (Huertas-Noble, 2011).

Kooperatifler, (i) düşük karlılıkları nedeniyle ihmal edilen alanlarda faaliyet başlatarak; (ii) geleneksel olarak girişimcilik kapsamı dışında kabul edilen sektörlerde girişimcilik kültürünü aşılayarak ve (iii) finansal getirilerden ziyade sosyal hedefler ile harekete geçen insanlar arasında girişimcilik kültüründen yararlanarak ve bu kültürü teşvik ederek girişimciliği ve iş yaratmayı daha da etkili bir şekilde destekler (Borzaga ve ark., 2014, 14-15). Kooperatifler, geçmişten bu yana yeterince hizmet götürülmeyen topluluklara ekonomik fırsatlar yaratmanın yanı sıra, yerel topluluklarla güçlü bağlar kurabilirler, böylece yerel ekonomilerin istikrarına ve daha geleneksel aktörlerin yapacağı uzun vadeli yatırımlar için elverişli bir ortamın oluşumuna katkıda bulunurlar (Gertler, 2004). Ayrıca, belirli durumlarda, kooperatiflerin, geleneksel pazarlardan yeterince yararlanamayan ailelere ve bireylere götürülen hizmetlerin, çoğu zaman önemli bir belediye desteği olmadan dahi artırılmasına ve çeşitlendirilmesine katkıda bulunduğu belgelenmiştir (Borzaga ve ark., 2014, 11).

Kooperatiflerin hem planlayarak hem de planlamadan yarattığı etkiler, genellikle belediyelerin yaratmak istediği etkiler ile kesişir. Belediyeler, kanun gereği, topluluklara hizmet etmek için kurulmuşlardır, kooperatifler ise bu işlevi gönüllülük esasına göre yerine getirirler. Bu nedenle, bu iki kurum arasında kurulacak bir işbirliği toplum için büyük fayda sağlar. Aynı zamanda, yerel yönetimlerin doğası gereği yapabilecekleri sınırlı olduğundan, kooperatifler gibi topluluk odaklı ekonomik örgütlerin teşvik edilmesi, topluma temel mal ve hizmetlerin sağlanmasına katkıda bulunacak ve yerel yönetimlerin yükünü hafifletecektir. Bu nedenle, bir sonraki bölümde, dört vaka çalışması ile böyle bir işbirliğinin nasıl mümkün olabileceği incelenecektir.

Kooperatif-Belediye İlişkileri

Kooperatiflerin belediyeler ile ilişkisi genel olarak üç kategori altında tanımlanabilir:

1. Belediye yönetimlerinin kooperatiflere çok az destek sağladığı veya hiç destek vermediği asgari düzeyde bir ilişki
2. Belediye yönetimlerinin mevcut kooperatifleri desteklediği veya onlarla işbirliği yaptığı, zaman zaman operasyonlarını genişletmelerine yardımcı olduğu destekleyici bir ilişki
3. Belediye yönetimlerinin kooperatiflerin hem oluşturulmasından hem de sürdürülmesinden sorumlu olduğu doğrudan bir ilişki

Birinci durumda, kooperatifler tamamen yerel paydaşların çabalarıyla kurulur ve idame ettirilir ve belediye yönetimlerinden çok az destek alırlar. Bu konuda Güney Kore'nin Wonju kentindeki kooperatif ekosistemi örneği incelenebilir. Bu örnekte, kooperatif ekosistemi, 1972 yılında Han nehrinin taşması sonucu tarım

alanlarının zarar görmesi, sonbahar hasadının yapılamaması ve nüfusun büyük bir kısmının yoksulluğa düşmesinden sonra Balgeum Kredi Birliğinin kurulmasıyla başlamıştır. Bu felaket karşısında, Piskopos Hak-Soon Ji, Caritas Internationalis ve Batı Alman hükümetinden 2,91 milyon mark yardım almayı başarmıştır. Ancak, yerel halk, gelen parayı yoksullara dağıtmak yerine, kendi kendine yardım ve karşılıklı yardım kooperatiflerini teşvik etmek için Balgeum Kredi Birliğini kurmuştur. Bu çabanın sonucunda iki kooperatif daha ortaya çıkmıştır: Hansalim (tüketici ve üretici kooperatifi) ve Wonju Medical kooperatifi (Han ve ark., 2014, 334). Bugün, Wonju'da yirmi dokuz kooperatif mevcuttur ve hepsi Wonju Sosyal Ekonomi Ağının bir parçası olarak birlikte çalışmaktadır (Han ve ark., 2014, 335). Balgeum Kredi Birliğinin yaratılmasından kooperatif ekosisteminin yaratılmasına kadar, belediye yönetimleri Wonju kooperatiflerinin işleyişine ya hiç katılmamış ya da çok az katılmıştır ve bu durum, en saf haliyle kooperatiflerin belediyelerin desteğine ihtiyaç duymadan, tamamen kendi kendine yeterli olarak çalışabileceğini göstermiştir.

İkinci durum, kendi kendine yeterlilik unsurlarının yanı sıra devlet yardımını da içerir, yani bu kooperatifler bağımsız olarak çalışabilir, ancak devlet yardımı faaliyetlerini artırmalarına ve daha büyük bir etki yaratmalarına imkân tanır. Bunun bir örneği, Hindistan'ın Gujarat eyaletinde bulunan, Amul adıyla ün yapmış Kaira Bölgesi Süt Üreticileri Birliğinde görülebilir. 1946'da kurulan ve 1948'de Bombay Süt Programı için süt ürünlerini pastörize eden iki köy sütü üreticisi derneğinden yola çıkan Amul, bugün 1.713 köy süt müstahsilleri kooperatifinden ve yaklaşık 700.000 üretici üyeden oluşmaktadır ve Hindistan'ın en büyük gıda pazarlama firmasıdır (Parwez, 2017, 55). Amul modelinin başarısını fark eden Hindistan hükümeti, Ulusal Süt Ürünleri Geliştirme Kurulu (NDDB) aracılığıyla, bu modeli Hindistan'daki süt çiftçileri arasında üç farklı program ile çoğaltmak için Taşkın Operasyonunu (OF) başlatmıştır (OF I, II ve III). Program, genel olarak ulusal süt üretimini artırmada ve ülke çapında milyonlarca süt çiftçisine fayda sağlamada çok başarılı olmuştur ("Beyaz Devrim" olarak adlandırılan olaya yol açmıştır) (Parthasarathy, 1991, 177), ancak mali açıdan ayakta kalabilen kooperatiflerin kurulmasını sağlama konusundaki başarısı biraz tartışmalıdır (Shah, 1997, 125). Amul örneği şu açıdan ilginçtir; bağımsız bir süt ürünleri kooperatifi olarak yola çıkmış ancak bir dizi yerel ve merkezi yönetim girişimi sonrasında faaliyetlerini büyük ölçüde genişletebilmiş ve Ulusal Süt Ürünleri Geliştirme Kurulunda üstlendiği rol ise bu iş modelinin tüm ülkeye yayılmasına yardımcı olmuştur. Tüm bunlar, kooperatiflerin tamamen bağımsız olabileceklerini, ancak devletin, sahip olduğu güç ve temel kaynaklara erişim imkânı nedeniyle organizasyonu daha yüksek seviyelere çıkarmaya yardımcı olabileceğini göstermektedir.

Üçüncü durumda, devlet, bir kooperatif ekosistemini sıfırdan yaratır. Bu tür kooperatiflerin bazıları sınırlı ölçüde başarılı olurken, bazıları doğrudan başarısız olmuştur. Buna örnek olarak, yerel yönetimlerin ABD'nin Alaska eyaletinde, 1971 Alaska Yerli Halk

Talepleri ile Uzlaşma Kanunu kapsamında temin edilen arazileri ve fonları kullanarak kurduğu Amerikan Yerlileri kooperatifi olan Haida Corporation incelenebilir. Amerikan yerlisi köylüler, ilke olarak, bu şirketin hissedarlarıdır ve şirket, Hydaburg'un yoksullaşmış topluluğunda istihdam yaratmak amacıyla kurulmuştur (Gondolf, 1988, 153). Bununla birlikte, kooperatif başından itibaren topluluğa ait bir kooperatiften ziyade özel bir şirket gibi yönetilmiş ve büyük ölçüde, teoride şirketin hissedarları olan yerli topluluklara danışmadan örgütlenmiştir. Aynı zamanda, kuruluşun attığı birçok adım, Amerikan yerlisi nüfusun zararına olmuştur. Bu durumun en önemli örneği, Amerikan Yerlilerine ait toprakların pervasız şekilde kalkınmaya açılması ve nesiller boyunca geçimlerini sağladıkları yaşam tarzını zorlaştırılmasıdır. (Gondolf, 1988, 154). Bu yanlış uygulamaların gerekçesi olarak kuruluşun ancak bu şekilde rekabet edileceği gösterilmiştir, ancak tüm bunlar olurken, yerli halk seyirci kalmış ve somut bir fayda elde edememiş, kuruluşu sahiplenememiş sadece istenen ödemeleri yapmak zorunda kalmıştır. Aynı zamanda, kuruluşun organizasyon yapısı, mevcut geleneksel idari yapılarla hiç uyumlu olmadığından sadece Amerikan Yerlilerinin daha da marjinalleştirilmesine sebep olmuştur. Sonunda, kötü yönetim ve katı rekabet nedeniyle, kooperatif daha önce batmış olan birçok köy kuruluşuna benzer şekilde 1985 yılında iflas etmiştir (Goldolf, 1988, 154). Kooperatifi başından beri başarısızlığa mahkûm eden ekonomik faktörler olsa da (örneğin sermayeye ve vasıflı işgücüne erişim eksikliği), topluluğun yeterince katılımı bulunamamasının nihayetinde kooperatifin başarısız olmasına neden olan en büyük faktör olduğu inkar edilemez. Kooperatif, yerli toplumun mevcut organizasyonunu barındıracak şekilde yapılandırılıyorsa ve kuruluşun yönetiminde daha fazla üye söz sahibi olsaydı, en azından yerli topluma bir miktar fayda sağlayabilirdi. Sonuç olarak, bu vaka çalışmasının gösterdiği şey, devlet müdahalesinin doğası gereği kötü olduğu değil, devletlerin yerel bağlamı anlamadan veya yöre halkını dahil etmeden bir girişimde bulunduklarında, ne kadar iyi niyetli olursa olsun bu girişimin başarısız olmaya mahkûm olduğudur.

**“... herhangi bir devlet
müdahalesinden önce, yerel
koşulların ne olduğu öğrenilmeli,
toplumda sahiplik duygusunun
geliştirilmesi ve uzun vadede
yöre halkının, oluşturulan
kuruluşları kendi başlarına
yönetebilmesi için
güçlendirilmesi amaçlanmalıdır.”**

Bu üç örneğin gösterdiği şey, her iki taraf da birbirinin sorumluluklarının farkında olduğunda, kooperatifler ve belediye yönetimleri arasındaki işbirliğinin harika sonuçlar doğurabileceğidir. Herhangi bir devlet müdahalesinden önce, yerel koşulların ne olduğu öğrenilmeli, toplumda sahiplik duygusunun geliştirilmesi ve uzun vadede yöre halkının, oluşturulan kuruluşları kendi başlarına yönetebilmesi için güçlendirilmesi amaçlanmalıdır. Devlet, kooperatiflerin iç operasyonlarına çok fazla müdahale edeceğine veya yerel bağlamı anlamadan yapay olarak bir kooperatif ekosistemi yaratmaya çalışacağına, kooperatiflerin devlet müdahalesi olmadan organik olarak ortaya çıkması çok daha iyidir. Kooperatifler kesinlikle eşitsizliği azaltmak ve ekonomik güçlendirmeyi teşvik etmek için mükemmel araçlardır ancak bir kooperatifin işe yaraması için kendi kendine yeterli olması ve paydaşlarının da kooperatifi sahiplenmesi şarttır. Yerel yönetimler, bir kooperatifin başarısının büyük ölçüde hem yerel koşullara uyum sağlama hem de yerel sorunları çözme yeteneğine bağlı olduğunu ve ihtiyaçlarının ne olacağını en iyi o yöre halkının kendisinin bileceğini unutmamalıdır. Bu nedenle, belediye idareleri, ya bu bağımsız aktörlere yardım etmeye ya da oluşmalarını desteklemeye çalışmalı ve faaliyetlerine müdahale etmemelidir.

METODOLOJİ

SEA araştırma ekibi, ABD'deki kooperatif-belediye ortamında faaliyet gösteren yüksek nitelikli, çeşitli kuruluşları belirlemek için DAWI ile işbirliği yapmıştır. SEA ekibi, Türkiye'deki kooperatif hareketine ilham vermeye hizmet edebilecek şekilde öğrenilenleri ve en iyi uygulamaları formüle etmeyi amaçlayan beş çevrimiçi mülakat gerçekleştirmiştir. Bu mülakatlarda sorulan sorular, görüşülen kişiye dayalı olarak, kooperatiflere sorulacak sorular ve belediye çalışanlarına sorulacak sorular şeklinde iki grup halinde hazırlanmıştır. Mülakat soruları, kooperatif-belediye

bağlamında şu konularla ilgili niteliksel veri elde etmeye odaklanmıştır: işe erişimin kolaylaştırılması, geçim kaynaklarının muhafaza edilmesi, toplum düzeyinde kamu hizmetlerinin yaygınlaştırılması, savunmasız grupların işgücünü yerel ekonomiye dahil ederken bir yandan bu nüfusların korunması ve görüşülen kişinin deneyimleriyle ilişkili diğer konular. SEA ekibi, bu mülakatları yaptıktan sonra, elde edilen nitel verileri, analitik becerilerini kullanarak tutarlı bir şekilde rapor haline getirmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Kooperatif ile kentte gıda adaletini sağlamak: Washington, D.C. örneği

Washington, D.C, 718.355 kişilik nüfusuyla (World Population Review, 2022) ABD'nin sadece 20. en büyük şehri olmasına rağmen, başkent olması nedeniyle önemli bir şehirdir.

Federal nitelikte olup herhangi bir eyaletin parçası olmadığı için DC yönetiminin birimleri, daha geniş bir karar alma yetkisine sahip şehir-devlet gibi işlemektedir. Bu vaka çalışmasına ilişkin bilgiler, [Küçük ve Yerel İşletme Geliştirme Dairesinde](#) (DSLBD) “İnovasyon ve Adil Kalkınma”dan sorumlu program yöneticisi Kate Mereand ve [DC Gıda Politikası Konseyi](#) Gıda Politikası Direktörü Ona Balkus ile yapılan mülakatlar sırasında elde edilmiştir.

Geçmişte, DC'de kooperatifler son derece yaygındı ve özellikle Afrikalı Amerikalı topluluğun hala birçok kısıtlamaya tabi olduğu dönemde yoksulluktan kurtulması için faydalı bir ekonomik araçtı. Bu kooperatifler aracılığıyla, marjinal topluluklar kendi topluluklarında bir yandan servet inşa edip, varlıklarını sürdürürken, bir yandan da ülkenin geri kalanında da yasalaşmasından önce ırk ayrımcılığının kaldırılması ve ırksal

entegrasyon için bir alan yaratmışlardır. Ancak 1950'lerde komünistlere yönelik baskılar sırasında, şehirdeki birçok kooperatif, sol eğilimli modeller ve sol hareketlerle olan birliktelikleri nedeniyle yok edilmiştir. Bununla birlikte, belediyenin kooperatif geleneği, Belediye Başkanı Marion Barry'nin dört dönemlik görev süresi boyunca direnmiş ve doruklarına ulaşmıştır. Barry, Washington DC'yi kooperatif gelişimi için model bir şehir yapma amacıyla, 1980'de şehir genelinde kooperatiflerin gelişmesine yardımcı olmak için ülkedeki türünün ilk örneği olan Commission for Cooperative Economic Development'ı (CCED) kurmuştur (Ifetyo, 2014). Seksenlerde kooperatif konutlarına yönelik çalışmalar, yalnızca şehirdeki kooperatif konutlarının sayısının artmasını değil, aynı zamanda bu çabalar için hükümet desteğini garanti eden yasaların yapılmasını sağlayarak DC kooperatif hareketinin dönüm noktası olmuştur. CCED doksanlarda bir zimmete para geçirme skandalından sonra halk desteğini kaybetmiş ve 1998'de rafa kaldırılmıştır. O zamandan beri şehirde kooperatifleri destekleyecek resmi bir kurum yoktur (Ifateyo, 2014).

Tabii ki kooperatifler var olmaya devam etmektedir ve bugün kooperatiflere verilen destek, büyük ölçüde, kooperatiflerin kurulmasına yardımcı olmak için rehberlik, eğitim ve finansman sağlamak için yerel paydaşlarla birlikte çalışan Küçük ve Yerel İşletme Geliştirme Dairesi (DSLBD) tarafından sağlanmaktadır. Şu anda DSLBD'nin kooperatifler için özel olarak hazırlanmış bir programı bulunmamakla birlikte, kooperatif yardımı belediyenin başlattığı hemen hemen her iş yardımı programına dahil edilmiştir; ancak bu programlara dahil edilmelerinin sebebi kooperatif olmalarından ziyade birer işletme olmalarıdır. Örneğin, belediyenin yerel işletmeleri teşvik etmek ve desteklemek için yakın zamanda başlattığı “Made in DC” (DC Malı) girişiminde, DC'de bulunan ve yerel işletme olarak sınıflandırılabilen kooperatifler, işletme hibeleri yoluyla finansal destek almıştır, ayrıca işletmelerin birbirlerini destekleyebilmeleri için bir ağ oluşturmalarına yardımcı olunmuştur. Aynı zamanda, şehirdeki kooperatif hareketi, sırf belediyeden destek aldığı için bu modelin tanıtımı için ihtiyaç duyduğu güvenilirliği de elde etmektedir.

... belediyenin yerel işletmeleri teşvik etmek ve desteklemek için yakın zamanda başlattığı “Made in DC” (DC Malı) girişiminde, DC'de bulunan ve yerel işletme olarak sınıflandırılabilen kooperatifler, işletme hibeleri yoluyla finansal destek almıştır, ayrıca işletmelerin birbirlerini destekleyebilmeleri için bir ağ oluşturmalarına yardımcı olunmuştur

Bugün DC'deki en başarılı kooperatif ekosistemi, şehrin gıda sistemindedir ve özellikle gıda ayrımcılığından etkilenen yerlere sağlıklı ve uygun fiyatlı gıda sağlanmasıyla ilgili birçok sorunu çözmeye çalışmaktadır. Gıda Ayrımcılığı, marjinalleştirilmiş toplulukların (genellikle ırksal azınlıkların) yaşadıkları yerlerdeki yerel işletmelerin kaliteli (ama daha pahalı) gıdaları sağlama konusundaki isteksizliği veya yetersizliği nedeniyle bu toplulukların bu tür gıdalara sınırlı miktarda erişebilmesi anlamına gelir. Bu ekosistemdeki girişimler çok çeşitli kooperatif modellerini kapsamaktadır, ancak öne çıkan iki model, toplu satın alma modeliyle çalışan bakkal/manav satış kooperatifleri ve işletmeler arasında yapılan toplu satın alma sözleşmeleridir.

Bakkal/manav satış kooperatifleri deneyimi, koordinasyonun yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya olması gerektiğini göstermektedir. Başlangıçta, belediye, şehrin yoksul semtlerine sağlıklı ve uygun fiyatlı ürünler sağlamak amacıyla, meyve ve sebzelerin yerel bakkallarda piyasa fiyatından satılabilmesi için sübvansiyon sağlıyordu. Bu semtlerin yoksulluğu nedeniyle, zincir süpermarketler genellikle bu tür semtlerde mağaza açmaktan kaçınır. Neticede, o semtte yaşayanlar genellikle yiyeceklerinin çoğunu yakınlarındaki bakkallardan alır. Teoride, bu program, yoksul semtlere ucuz ürün sağlamanın sorunun arz tarafını çözecekti, ancak sorunun, daha önce fark edilmeyen bir talep tarafı vardı. Köşe başındaki bakkala taze sebze-meyve geleceğini bilmeyen ya da ne tür meyve-sebze almak isteyebilecekleri kendisine sorulmayan semt halkı, sübvansiyon programının başlamasından sonra alışveriş şekillerini değiştirmede. Alıcı olmayınca, fiyatların düşük kalmasına yetecek miktarda ürün sağlama güdüsü ortadan kalktı, sonuçta satıcılar sübvansiyonlu meyve sebzelerin fiyatlarını yükseltmek zorunda kalarak, çözümü lüzumsuz kıldı. Belediye, bu sorunu çözmek için hem bakkalların

hem de semt halkının yer aldığı bir satın alma kolektifinin kurulmasına yardım etti. Artık belediyenin meyve ve sebze satışını sübvansiyon etmesi yerine, bakkallar sebze-meyve sipariş etmeden önce yeterince alıcılarının bulunduğundan emin olacaktı. Bunu yapabilmek için de kolektifin satın almak istediği meyve-sebzeyi tanıtmak için yerel pazarlamaya başvuracaklardı. Yeterli sayıda alıcı belirli bir meyveyi-sebzeyi istediğini belirtince, kolektif, söz konusu ürün için toptan sipariş verecek, böylece ürün de satın alma garantisi ile piyasa fiyatından satılacaktı. Üstelik kolektifler hem fiyatların uygun olmasını hem de çevresel sürdürülebilirliği sağlamak için genellikle mevsimlik ürünler sunarlar. Genel olarak bakıldığında, bu sistem, kaliteli ürünlerin doğrudan temin edilmesiyle karşılaştırıldığında bakkal/manav satış kooperatifleri için hem yerel yönetimin hem de topluluğun daha fazla katkıda bulunmasını gerektirse de uzun vadede sağlayacağı faydalar maliyetinden daha fazladır. Bunun nedeni, belediyenin artık doğrudan sübvansiyonlar ve lojistik yardım sağlamak zorunda olmamasının yanı sıra, aslında operasyonun kendi kendine yeterli doğası nedeniyle, artık herhangi bir dış girdiye ihtiyaç duyulmamasıdır.

“Bakkal kooperatifleri deneyimi, koordinasyonun yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya olması gerektiğini göstermektedir.”

Toplu satın alma sözleşmeleri prensipte yukarıda bahsedilen bakkal kolektiflerine benzer şekilde işler, ancak paydaşlar yerel alışverişçiler değil, temel mal veya hizmetleri toplu olarak satın alan yerel işletmelerdir. Toplu satın alma sözleşmeleri ofis malzemelerinin toplu olarak satın alınmasından çöp temizleme hizmetleri için toplu ödeme yapılmasına kadar farklı konularda yapılabilir. Bu tür sözleşmeler kendiliğinden de ortaya çıkabilir ancak genellikle belediye yetkilileri, DSLBD'nin Made in DC girişimleri programı gibi girişimler çerçevesinde oluşturulan ağlar vasıtasıyla işletmeler arasında bağlantı kurmaya çalışırlar. Genel olarak, bu tür kooperatifler, organizasyonun ortak bir vizyona sahip olmamasından dolayı alışılmışın dışındadır, daha ziyade karşılıklı fayda üzerinde odaklanırlar. Böyle bir girişimin faydaları kesinlikle sadece parasal nitelikte olmasa da, karşılıklı fayda beklentisi genellikle yerel işletmeleri koordinasyon içinde hareket etmeye iten en önemli sebeptir. İşletmeler, böyle bir sözleşmenin dışında kendi bireysel vizyonlarını takip etmekte özgürdür ve sonuç olarak diğer kooperatif modellerinde görüldüğü gibi kolektivizme bağlılığı yoktur. Bununla birlikte bu durum, kooperatiflerin belediyenin işletme ekosistemine daha fazla giremeyecekleri anlamına gelmez, çünkü bu tür kooperatiflerin teşvik edilmesi, kooperatif iş modelinin yaygınlaştırılmasına yardımcı olur, örneğin yerel işletmelerin işçiler tarafından satın alınmasına ya da daha fazla kooperatifin kurulmasına veya toplu sözleşmenin yapılmasına imkân sağlayabilir ve belediye de tüm bunlarla ilgili yardım edebilir. Daha önce de değinildiği gibi, yerel topluluklara en fazla faydayı sağlayan kendi kendine yeten ticari kuruluşların kurulması belediyenin de çıkarınadır ve kooperatiflerin de bu amaca ulaşmanın en iyi yollarından biri olduğu kabul edilmektedir.

Kooperatifler, DC'nin gıda sistemi sorunlarını çözmek için şu anda uygulanan birçok çözümden sadece biridir. Bununla birlikte, bu kooperatiflerin hizmet ettikleri topluluklara sağladıkları faydalar

son derece somuttur ve kooperatifler kendi kendilerine yeterli olmaya devam ettikleri sürece bu faydalar da elde edilmeye devam edecektir. Mülakat yapılan her iki kişi de farklı bireylerin farklı ihtiyaçlarını ve isteklerini dikkate alarak, kooperatiflerin geniş bir kesimi etkilemesine karşın, uygulanan tek çözüm olmaması gerektiğini düşüncesindedir. Aynı zamanda, toplu satın alma sözleşmelerinin gösterdiği gibi, farklı paydaşlar arasında işbirliği yapılabilir, böylece girişim, işbirliğini ve herkes için ortak faydayı desteklemek için mevcut iş yapılarını etkili bir şekilde kullanabilir. Son olarak, kooperatifler, marjinalleştirilmiş gruplara ve topluluklara birlikte hareket ederek, yaşam standartlarını yükseltme fırsatı tanımaktadır. Bugün kooperatif ekosistemi, Marion Barry'nin günlerinden çok farklı olsa da DC gıda kooperatifi, bu ekosistemin hala çok canlı olduğunu ve belediyenin bundan faydalanması halinde daha da gelişebileceğini göstermektedir.

“
... karşılıklı fayda beklentisi
genellikle yerel işletmeleri
koordinasyon içinde
hareket etmeye iten en
önemli sebeptir.”

4.2. Kooperatif ile toplumsal ve ırksal adaleti sağlamak: Atlanta, Georgia örneği

Georgia eyaletinin başkenti Atlanta, Amerika Birleşik Devletleri'nin Güneydoğu bölgesindeki sekizinci en kalabalık şehridir. Atlanta metropol alanının kültürel ve ekonomik merkezi olan Atlanta belediyesi aynı zamanda tarım, çocuk bakımı, tedarik ve pazarlama dahil olmak üzere çok çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren bir dizi yerel kooperatife de ev sahipliği yapmaktadır (GCC, nd).

[Partnership for Southern Equity \(PSE\)](#), ırksal adalet bakış açısıyla geliştirilen yerel politika girişimlerinin geliştirilmesine odaklanan, Atlanta merkezli, kâr amacı gütmeyen bir gruptur ve en önemli girişimi olan Just Opportunity girişimi, “Atlanta metropol alanında eşitlik ekosistemini daha da beslemek ve güçlendirmek” için kurulmuştur. Girişim, özellikle savunmasız nüfuslar arasında “gelir dağılımı, servet oluşturma, istihdam ve girişimcilik eşitliğini” geliştirerek birçok beyaz olmayan, düşük gelirli topluluğun ekonomik olarak marjinalleşmesini önlemeyi amaçlamaktadır (PSE, nd). Grup, daha eşitlikçilik için disiplinler arası yaklaşımların kullanımını vurgulamaktadır. Örneğin, Kuzey Carolina'da başlayan

[Yes! For Equity](#) hareketi, gençlerin sivil toplum liderleri olarak gelişimine odaklanmaktadır, böylece bu gençler, yetişkin karar vericileri ve kuruluşları gençleri olumsuz etkileyen politikaları değiştirme konusunda desteklemektedirler. Bu hareket, farklı paydaşların birlikte hareket ederek, politikaların uygulanmasına ve yürütülmesine katkıda bulunmasına imkân tanımaktadır. Hareketin başarısı, bu modelin farklı belediyelerce benimsenmesini sağlamıştır ve şu anda programda, ABD'nin güneyinde 100'den fazla genç personel çalışmaktadır (PSE, n.d). Yes! For Equity hareketi, sosyal meseleleri ele almaya yönelik yaklaşımları zenginleştirmek için, farklı kuruluşların ve yerel unsurların farklı yöntemlerinin işe dahil edilmesinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu hareketin temelindeki mantık kooperatiflere de uygulandığında, farklı belediyelerdeki koşullar birbirinden farklı olsa da kooperatiflerin bilgi ve tecrübelerini paylaşması karşılıklı fayda sağlayabilir ve bu tür bir paylaşımı kolaylaştıracak bir veri havuzu, kooperatif ekosisteminin tamamının başarısına katkıda bulunabilir.

Kooperatiflerin bilgi ve tecrübelerini paylaşması karşılıklı fayda sağlayabilir ve bu tür bir paylaşımı kolaylaştıracak bir veri havuzu, kooperatif ekosisteminin tamamının başarısına katkıda bulunabilir.

Grup, PSE'nin sosyal değişimleri nasıl mümkün kıldığı konusunda, sosyal değişimlerin ancak güven kazandığı ölçüde gerçekleşebileceğini vurgulamıştır. Sorunlara en yakın kişilerin aynı zamanda çözümlere de en yakın kişiler olduğu gerçeğini savunan grubun modeli, tarihsel olarak marjinalleşmiş kesimlerin, sosyal sorunların çözümünde önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir. Grup, toplulukların, kendilerini ilgilendiren değişimi savunabilmeleri için eğitilmesi ve güçlendirilmesi üzerinde odaklanmaktadır. Topluluklar ile çalışan grup, “bir iş yapmadan önce davet edilmelisiniz ve bir etki yaratabilmek için güvenlerini kazanmalısınız” uyarısında da bulunmaktadır. Kooperatifler yerel topluluklarla yakın bir bağ kurdukları ve yerel taleplere ve endişelere en iyi şekilde yanıt verecek konumda olduğu için, çalışanların ve ilgili paydaşların sahibi olduğu işçi kooperatifleri, sosyal politikaların tasarlanması ve uygulanması süreçleri arasında köprü vazifesi görebilir. PSE, açık bir toplum sözleşmesi ilan etmenin ve hedefleri şeffaf bir şekilde duyurmanın daha kolay güven inşa edilebileceğine işaret etmiştir. PSE aynı zamanda, işçi kooperatifinin hedeflerini duyururken, hangi topluluğa hizmet vereceğinin de açıkça ifade edilmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Bir işçi

kooperatifi sosyal görevlerini ve bu görevlerden kimlerin faydalanacağını açıklarsa, karar alınırken bu görevlerin ve fayda sağlama beklenen topluluğun görüşlerinin her zaman dikkate alınmasını sağlayabilir. PSE ayrıca kooperatiflerin, diğer geleneksel ticari işletmelerden farklı bir gücü olduğunu; bunun da işbirliği ve dayanışma olduğunu vurgulamıştır. COVID-19 salgını, özellikle toplumun geleneksel olarak marjinalleştirilmiş kesimlerindeki eşitsizlikleri daha iyi görmemizi sağlamıştır. Kooperatifler, yalnızca işçi sahipleri arasında değil, aynı zamanda hizmet ettikleri daha geniş toplulukla da işbirliği ruhuyla, ortak değerler ve ortak hedefler üzerinde çalışarak “daha fazla şeyi daha kısa sürede” yapabilirler. PSE, başarısını farklı topluluklarla işbirliği içinde ve birlikte çalışmaya borçlu olduğunu kaydetmiştir. Ayrıca, kooperatiflerin, toplumsal sorunları çözümlemek adına çıkarılan mevzuatın amaçları ile ilgili paydaşların tepkisi arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan katılım boşluklarını giderebileceğini vurgulamıştır. Yerel topluluklarla yakın ilişki içinde olan kooperatifler, yerel toplulukların ihtiyaç ve endişelerini ilgili karar vericilere zamanında ileten kanallar olarak da hizmet edebilir.

***bir iş yapmadan önce davet edilmelisiniz
ve bir etki yaratabilmek için güvenlerini
kazanmalısınız.***

Mülakat yapılan kişi, Atlanta şehrindeki kooperatif ortamının benzersiz özellikleri açısından, işçi kooperatiflerinin daha geleneksel ticari girişim türlerine kıyasla hala popüler bir şirket tipi olmadığını ifade etmiştir. Tarım gibi belirli sektörlerde canlı bir kooperatif ortamı gözlemlenebilse de, bu kooperatifler çoğunlukla Atlanta metropol bölgesinin banliyölerinde veya kırsal alanlarında yoğunlaşmıştır. Görüşülen kişiye göre, kentsel bir ortamda bir işçi kooperatifi fikri birçok işletme sahibine hala “yabancıdır”. Birçok işletme sahibi, hala işçi kooperatiflerini işlerini dönüştürebilecekleri uygun bir araç olarak görmemektedir çünkü bu dönüşümü engelleyen kurumsal engeller mevcuttur. Mülakat yapılan kişi, özsermayenin yüzde 20'sinden fazlasına sahip olan bir işçi-ortağın, Amerika Birleşik Devletleri Küçük İşletmeler İdaresi (SBA) kredisine hak kazanmak için kişisel varlıklarını teminat olarak göndermesini gerektiren tek üyeli kefaletin, kooperatif modellerinin daha da yayılmasının önündeki engellerden biri olduğunu söylemiştir (US SBA, 2019). ABD Meclisi Küçük İşletmeler Komitesinin, uygun küçük işletme kooperatiflerine kredi teminatı sağlamayı amaçlayan bir kooperatif kredi pilot programını geçtiğimiz günlerde kabul etmesi, bu bağlamda ileriye dönük olumlu bir yasal adımdır. Beş yüz milyon dolarlık bu program, kabul edildiğinde, kooperatiflerin ABD SBA kredilerini kullanabilmesi için şahsi teminat ya da varlık teminatı

göstermesi şartını kaldıracaktır (Ulusal Kooperatif Bankası, 2021). Bununla birlikte, tasarının ABD Senatosundan geçip geçmeyeceği Nisan 2022 itibarıyla henüz belli değildir. Ayrıca, bahsi geçen federal program belediye düzeyindeki eylemleri tetikleyene kadar, mevcut teminat gereksinimleri, acilen daha çeşitli finansman kaynaklarına ihtiyaç duyan küçük ölçekli kooperatiflerin büyümesini engellemeye devam edebilir. Uygulanabilir bir ekonomik model olarak kooperatiflerin yeterince bilinmemesi ve kredi alabilmek için yerine getirilmesi gereken zorlayıcı yasal gereklilikler, halkı kooperatiflerin etkinliği ve faydaları konusunda eğitmek ve ayrıca oluşumları dezavantajlı hale getiren yasaları değiştirmek için daha fazla çaba gösterilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, mülakat yapılan kişi, geleneksel hiyerarşik iş modellerinden daha işçi merkezli kooperatif modellerine kültürel geçişi kolaylaştırmak için, sosyal yardım veya eğitim çabalarının işçi kooperatiflerinin iş dünyasında yaratacağı katma değere odaklanması gerektiğini vurgulamıştır. Yaşlanan işletmelerin kapanmak yerine işçilere devri hakkında ise görüşmeci, “işçilerinizle birlikte geleceğe nasıl bir şey bırakmak isterdiniz?” ya da “işletmeniz uzun vadeli bir geleceğe ve çalışanlarının sadakatine yatırım yapsaydı nasıl olurdu?” gibi önermelere önem verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

4.3.Kooperatif ile mahallenin ve mahallelinin refahını artırmak: Louisville, Kentucky örneği

615.067 kişilik nüfusu ile (World Population Review, 2022), Louisville, ABD'nin orta batısındaki Kentucky eyaletinin en büyük şehridir. Şehrin kuzeyinde yer alan Russell mahallesi, bir zamanlar tüm Kentucky'de Afrika Amerikalıların servetinin yoğunlaştığı bir yerdi. Bu geçmiş akılda tutularak, Louisville şehri, [Democracy at Work Institute](#) (DAWI) tarafından desteklenen [Ekonomik Kalkınmada Ortak Sermaye](#) (SEED) destek programına katılmaya karar verdiğinde, Russell, kooperatif modelinin uygulanabileceği, şehirde Afrika Amerikalı servetinin bir kez daha yaratılabileceği iyi bir aday olarak öne çıktı. Russell mahallesini canlandırmaya yönelik genel girişim, “[Russell: a Place of Promise](#)” (Russel: Geleceği Vaat Eden Yer) olarak bilinmektedir ve öncelikle Batı Louisville'deki Siyah mahallelerde topluluk serveti inşasını ilerletmeye odaklanmaktadır. Bu vaka çalışmasına ilişkin bilgiler, söz konusu programda çalışan bir kredi yöneticisi olan Theresa Zawacki ile yapılan bir mülakat sırasında alınmıştır.

Louisville'deki kooperatiflerin tarihi, Güney Amerika'daki birçok şehrinkine benzerlik göstermektedir. Bu kooperatiflerin çoğunluğu, Jim Crow yasaları (Amerika'nın güneyinde Siyahlar ve Beyazlar arasında ırk ayrımını belirleyen bir dizi yasa) nedeniyle daha geniş ekonomiye katılma fırsatını bulamayan Siyahlar tarafından kurulmuştu. Bu nedenle, günümüzde kooperatiflerin bu

geçmiş büyük ölçüde unutuldu ve şehrin kooperatif geleneği yavaş yavaş ortadan kalktı. Bu yüzden, başlangıçta Louisville yönetiminin kooperatiflerin tam olarak ne olduğunun farkında bile olmaması ve hatta varlıklarından haberdar olmaması şaşırtıcı değildir. Ancak, DAWI'nin SEED destek programı gibi programların uygulanmasından sonra, bu kooperatifler daha bilinir hale gelmiştir ve şu an Russell mahallesi gibi belediyenin düşük gelirli mahalleleri canlandırmak için uygun bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Metropolitan Business Development Corporation'ın (METCO), Berkeley, California'da uygulanan politikalara istinaden kredi teminat ve kefalet yükümlülüklerini değiştirmesi de kooperatiflerle ilgili farkındalığın arttığını gösteren gelişmelerden biridir. Bu yeni teminat yükümlülükleriyle birlikte artık kooperatifler de özel şirketler için ayrılmış olan METCO fonlarına erişebilmektedir. Örneğin, yeni hükümlerden birine göre, kredi çeken işletmeye kefil olanların, işletmenin en az yüzde 20 hissesine sahip olmaları gerekmektedir. Teoride, bir kooperatifte ortakların tamamı (yüzde 100'ü) işletme kefilidir. İşletme sahiplerinin çoğunluğunun kefil olması, üretilen servetin dış hissedarlara değil yerel toplulukların içinde kalmasını sağlar. Nihayetinde, bunun gibi hükümler, işletme kefillerine duyulan ihtiyaç arttığında işçilerin sahipliğine (işletme mülkiyetini edinmesine) de zemin hazırlayacaktır.

Russel Girişiminin Üyeleri

Özellikle Russell girişimiyle ilgili olarak, kooperatif modelinin yerel sakinlere sağlayabileceği birçok fırsat bulunmaktadır. Oluşturulan kooperatifler işgücünün geliştirilmesine, özellikle marjinalleştirilmiş grupların ve başka yerde iş bulmakta zorlananların istihdama ulaşmasına fırsat tanımaktadır. Örneğin, geçmişte uygulanan ve Afrikalı-Amerikalıların orantısız bir şekilde hapsedilmesine yol açan politikalar nedeniyle, Siyah topluluk içindeki birçok kişi sabıka kayıtları nedeniyle istikrarlı bir iş bulmakta zorlanmaktadır. Kooperatif modeli, bu sorunun çözülmesine yardımcı olma potansiyeline sahiptir, zira bireyler bir kooperatifte çalışırken, “çalışan” olarak değil, “ortak” olarak kabul edilecekler ve işin sahibi olarak, normalde karşılaştıkları engellerle karşılaşmayacaklardır. Kooperatifler aynı zamanda mahallede konut fiyatlarının düşük tutulmasını sağlamanın da yollarından biridir. Çünkü bir konut kooperatifinde konut sakinleri kiracı değil, konutun müşterek sahibidirler ve bu nedenle kira piyasalarındaki fiyat dalgalanmalarından korunurlar. Konut kooperatifleri, kooperatife üye olmayanlara da fayda sağlar, çünkü çok sayıda sakin fiyatları uygun tuttuğunda, bölgedeki diğer evler de muhtemelen uygun fiyatlı kalır. Kooperatifler aynı zamanda ev temizliği, evde

hastabakıcılık gibi işçilerin kayıtdışı ve sömürüye açık istihdam uygulamalarıyla karşılaşma riskinin yüksek olduğu ve haklarını tam olarak alamadıkları sektörlerin de demokratikleştirilmesine yardımcı olabilir. Kooperatifler, işçilerin kendilerini savunmasına ve güçlendirici işyeri politikaları ve adil ücretler belirlemesine olanak tanıyarak, işçileri korur.

Tüm bu faydalar göz önünde bulundurulduğunda, yerel ve ulusal ekonomileri gerçekten etkileyen ve gerçek işler yaratan kooperatif endüstrileri, ikincil bir iş piyasası olarak görülmek yerine ciddiye alınmalıdır. Ancak bunu yapmak için belediyenin sadece mevcut kooperatifleri teşvik etmekle kalmayıp aynı zamanda yeni kooperatiflerin oluşturulmasını teşvik edecek politikalar uygulaması gereklidir. Russell'da başlatılan girişim, şehrin Siyah nüfusu arasında kooperatif geleneğini canlandırmak çok iyi bir başlangıçtır ve belediye benzer programları diğer mahallelere yaymaya başladığında veya ABD'nin diğer Ortabatı belediyelerinde benzer bir model benimsendiğinde güzel gelişmeler olacaktır.

Bu nedenle kooperatif modeli, [istihdamdan dışlanma] sorununun çözülmesine yardımcı olma potansiyeline sahiptir, çünkü bir kooperatifte çalışırken, çalışan olarak değil, işin sahibi olarak kabul edilecekler ve işin sahibi olarak, normalde karşılaştıkları engellerle karşılaşmayacaklardır.

4.4. Kooperatif ile soylulaştırma ve yerinden edilmeyi önlemek: Boston, Massachusetts örneği

Boston, 696.959 kişiyle Amerika Birleşik Devletleri'nin 21. en büyük şehridir (World Population Review, 2022). Bugün Boston'da iki kooperatif kuluçkası, [The Cooperative Center for Development and Solidarity](#) (CCDS) ve [Ulusal Yeşil Altyapı Sertifikasyon Programı](#) (NGICP) tarafından kurulan bir pilot proje vardır, ancak genel olarak şehir çapında 500'den fazla kooperatif bulunmaktadır. CCDS, Doğu Boston'da yaşayan Latin göçmen toplulukları arasında işçilere ait kooperatiflerin gelişimini destekleyen, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Başlangıçta, daha varlıklı alıcıların bir semtte emlak satın alması ya da kiralaması sonucunda, o semtin sakinlerinin orada yaşamaya güçlerinin yetmeyerek başka yerlere taşınmak zorunda kaldığı kentsel soylulaştırma ile mücadele etmek için kurulan CCDS, bugün çok sayıda işçi kooperatifine eğitim, kuluçka hizmeti ve destek sağlamaktadır (CCDS, 2020). NGICP, "giriş düzeyindeki çalışanların yeşil yağmur suyu altyapısını düzgün bir şekilde inşa etmesi, denetlemesi ve sürdürmesi için gereken temel düzeyde beceri setini edinmesini sağlayan" bir ulusal sertifika programıdır (NGICP, 2021). NGICP, işgücü geliştirme konusunda geniş deneyime sahip olduğundan, şimdi de yeşil altyapı sektöründe kooperatiflerin geliştirilmesine yardımcı olmayı amaçlayan bir pilot projeye başlayacaktır. Aşağıdaki vaka çalışması, [Boston Belediye Başkanlığı](#)

[Göçmen Kalkınma birimi](#) ile yapılan bir mülakattan alınmıştır ve kooperatif modelinin, şehrin kalkınmasında kullanılıp kullanılmayacağını anlamak için Boston belediyesi tarafından yürütülen bir pilot projeden bahsetmektedir.

Boston belediyesi, DAWI ile işbirliği içinde, çeşitli istihdam engelleri olan işçiler için kooperatif geliştirmeye yönelik bir projenin pilot çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bu girişimden önce, Boston'daki kooperatif ortamına sağlık ve zindelik alanlarında yoğunlaşan, genç, ilerici ve varlıklı girişimler hakimdi. Bu sağlık ve zindelik kooperatiflerinin başarısını dikkate alan belediye, Covid-19'un başlangıcında, salgın nedeniyle işsiz kalan göçmen işçilerin içinde bulundukları kötü durumdan çıkmalarına yardım etmek için kooperatif modelinden faydalanmaya karar vermiştir. Belediye başlangıçta, kooperatiflerin, şehir sakinlerinin ve kayıtsız göçmenlerin yasal ve resmi işletmeler kurmasına esnek bir şekilde destek olmasını çok cazip bulmuştur; nihayetinde bu kişiler iş kurabildiklerinde yaşadıkları topluluklar için servet oluşturabileceklerdir. Tüm bu düşünceleri göz önünde bulunduran Boston belediyesi, şehrin geri kalanında kooperatiflerin işe yarayıp yaramayacağını anlamak için bir pilot projeye başlamıştır.

CCDS Üyeleri

İlk olarak, belediye, daha büyük Boston işgücü piyasasının demografisi üzerine önemli ön araştırmalar yapmıştır. Bu araştırmalar sonucunda Boston'un ABD'de gelir eşitsizliği bakımından en ön sıralarda yer aldığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda, işçi çeşitliliğinin son derece düşük olduğu ve özellikle kadınlar ile beyaz olmayanların marjinalleştirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca göçmen nüfusun karşılaştığı başlıca zorlukların sermayeye erişim, iş eğitimi ve dil eğitimi olduğu da tespit edilmiştir. Program, daha sonra, bu sorunların birçoğunu çözme amacıyla uygulamaya konmuştur.

Kooperatif pilot çalışması boyunca Boston'da restoran işleten, kentsel tarım yapan, temizlik hizmetleri sunan, ve el sanatları ile uğraşan çeşitli kooperatif girişimleri desteklenmiştir. Boston belediyesi, pilot çalışmada kooperatif modelinin uygulanmasına dair bazı zorluklar saptamıştır. Öncelikle, kooperatifler Amerika Birleşik Devletleri'nde hala yaygın olarak bilinmeyen bir iş modelidir; özellikle Covid-19 sonrasında bu durum daha da belirginleşmiştir çünkü birçok çevrede olası bir çözüm olarak düşünülmemiştir. Neyse ki, Orta ve Güney Amerika'dan Boston'a gelen birçok göçmen, Latin Amerika'da daha yaygın olduğu için modele çok aşinadır. Kooperatiflerin pilot projede karşılaştığı bir diğer zorluk, teknik uzmanlık veya işletme becerileri açısından

genellikle yetersiz kalmalarıdır. Bu durum, özel işletmelere kıyasla rekabet güçlerinin daha düşük olmasına neden olabilecek bir dezavantajdır. Yönetişim ve teknik yardım eksikliği de bu durumla ilişkilidir. Göçmen toplulukların resmi işyerleri açabilmeleri, yasal sistemde yollarını bulabilmeleri ve örneğin işletmelerine yardımcı olabilecek belediye programlarından haberdar olmalarını sağlayacak eğitimlere erişebilmeleri açısından yönetim ve teknik yardım çok önemlidir. Ancak tüm bu sorunlara rağmen, bu kooperatifler pandemi sırasında bile ayakta kalmayı ve gelişmeyi başarmıştır.

Boston'un kooperatif pilot projesindeki en büyük kazanım, kooperatif modelinin kriz zamanlarında en uygun iş modeli olması ve geleneksel iş modellerinden daha dayanıklı olduğunu göstermesidir. Felsefi olarak, kooperatifler kolektivizmi ve yetkilendirmeyi somutlaştırır. Bu nedenle, felsefi temelleri daha fazla ekonomik istikrarı teşvik etmeyi ve servet eşitsizliğini azaltmayı daha zorunlu hale getirdiğinden, daha esnek yerel ekonomiler inşa etmek için mükemmel bir reçetedir. Pilot projenin başarısı, şehirdeki toplulukları cesaretlendirmiştir ve Boston belediyesi, uygun yerlerde kooperatif modelini daha da yaygınlaştırmayı planlamaktadır.

SONUÇ

5

Dünya çapındaki salgın, kooperatiflerin, geleneksel işletmelere alternatif bir model olarak ne kadar önemli bir potansiyel taşıdığını açığa vurmuştur. Bu rapor hazırlanırken, gelecekte Türkiye'de uygulanabilmesi düşüncesiyle, Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan farklı siyasi bağlantıları ve politika öncelikleri olan belediyelerle ve ilgili paydaşlarla mülakatlar yapılmıştır. Kooperatif alanında sağlam bir geleneğe sahip olan Washington, DC'nin deneyimleri, kooperatiflerin, toplumun geleneksel olarak marjinalleştirilmiş kesimlerine daha fazla ekonomik fırsat tanıyacak şekilde kullanılabileceğini göstermiştir. Ayrıca, kooperatiflerin yerel toplulukları ile sıkı bir ilişki içinde olması, yerel taleplerin ve görüşlerin uygulanan politikalara neredeyse gerçek zamanlı olarak dahil edilmesini sağlayabildiğinden, belediye girişimlerinin verimli bir şekilde yürütülmesine fayda sağlayabileceğini göstermiştir. Bu arada, araştırma sırasında, nispeten daha az kooperatifin bulunduğu Atlanta, Georgia ve Louisville, Kentucky'de, kooperatifler ile belediye yönetimleri arasında karşılıklı bilgi paylaşımının ne kadar önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu tür bir düzenleme, başarılı modellerin farklı belediyelere uyarlanmasını ve doğru şekilde uygulanmasını sağlayabilir. Bununla birlikte, her iki vaka çalışması da halkın da işletme sahiplerinin de hala kooperatif modellerini tam olarak bilmediklerini, bu durumun da bu modellerin yaygınlaşmasını engellediğini göstermektedir. Tek üyeli kefalet gibi

mevzuattan kaynaklanan engeller, kooperatif modellerinin uygulanmasını daha da zorlaştırmaktadır. Boston, Massachusetts'in hikayesi, kooperatiflerin ne kadar dirençli olduğunu ve özellikle kriz zamanlarına çok uygun olduğunu göstermiştir. Kooperatifler, ekonomik istikrarı besleyerek ve dağıtımda adalet sağlayarak daha dirençli yerel ekonomiler oluşturulmasına yardım edebilirler.

Yapılan çok sayıda araştırma kooperatiflerin daha büyük sosyal değişimleri mümkün kılabileceğini ve etkileyebileceğini açıkça göstermektedir. Kooperatifler kurumsal yönetime daha fazla demokrasi getirebilir ve sadece ortakları arasında değil, aynı zamanda yerel nüfus arasında da daha adil servet dağılımı sağlayabilirler. Yerel ekonomilerin daha esnek ve kararlı olmasına destek olurken, faaliyet gösterdikleri topluluklardaki tüm paydaşlar arasında kapsayıcılığı teşvik ederler. Belediye yönetimleri bu çalışmalarda önemli roller oynamaktadır. Kooperatiflerin gelişebileceği ekosistemleri teşvik edebilir ve kooperatifler tarafından başlatılan sosyal değişiklikleri güçlendirebilirler. Bu araştırma, kooperatiflerin birçok faydasının yanı sıra büyümelerinin önündeki engellerin de altını çizmiştir. Bu zorlukların aşılması için hem kooperatiflerin hem de belediye yönetimlerinin çaba göstermesine ihtiyaç vardır. İki taraf arasında kalıcı bir diyalog ve ortaklık kurulduğunda, hem yerel ekonomi güçlenebilir ve istikrara kavuşabilir hem de etkili sosyal değişimler ortaya çıkabilir.

ARAŞTIRMA ÖNERİSİ

Bu araştırmanın yapılması sırasında, daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulan alanlar da ortaya çıkmıştır.

Daha çeşitli örneklem

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki farklı belediyeler, yerel kooperatifler için elverişli bir ortam oluşturmaya yönelik farklı stratejiler benimsemiştir. Belediyeler tarafından benimsenen kuluçka türleri ve uygulama girişimlerinin yerel kooperatif ekosistemlerinin önceden varlığına, belediye politika önceliklerine ve kooperatiflere yönelik yerel desteğe bağlı olduğu tespit edilmiştir (Sutton, 2019, 1088). Bu çalışmada, belediyenin sağladığı desteğin yanı sıra üretken kooperatif faaliyetleri olan semtlere odaklanılmıştır. Yukarıdaki faktörlerin farklı seviyelerine sahip örnekler üzerinde daha fazla araştırma yapılması, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kooperatif-belediye ilişkilerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Daha geniş zaman aralıklı çalışmalar

Kooperatif-belediye ilişkilerinde belediyelerin üstlendiği roller zaman içinde gelişir. Ayrıca, belediyelerin kooperatiflere verdiği destek, yönetimin mali kapasitesine, politika tercihine ve liderlik önceliklerine bağlı olarak değişebilir. Bu araştırma, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kooperatif-belediye ilişkilerinin mevcut durumunu kısaca anlamamızı sağlasa da belirli belediye yönetimlerinin zaman içinde değişen girişimleri ve stratejileri hakkında daha fazla araştırma yapılması, ilişkilerin paydaşların ihtiyaçları ilerledikçe nasıl geliştiğini ve uyum sağladığını daha iyi anlamamızı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

NGICP. (2021). About. Erişim tarihi: 17 March 2022, <https://ngicp.org/about/>
The Cooperative Center for Development and Solidarity (CCDS). (2020). About us. Erişim tarihi: 18 Mart 2022, <http://www.ccdseastboston.org/acerca-de.html?locale=en>

Amul. (2022). Amul - The Taste of India. Erişim tarihi 4 Şubat 2022, <https://www.amul.com/m/organisation>

Borzaga, et al. (2014). Europe in Transition: The Role of Social Cooperatives and Social Enterprises. Euricse WP, 69(14). https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2436456

ILO. (2020). Cooperatives and wider SSE enterprises respond to COVID-19 disruptions, and government measures are being put in place. Erişim tarihi 12 Mart 2022, https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/sse/WCMS_740254/lang-en/index.htm

Shah, D. (1997). Co-operative Dairying in Maharashtra: Lessons to Be Learned. Economic and Political Weekly, 32(39), A125–A135. <http://www.jstor.org/stable/4405895>

IWDC. (2022). Facts About Cooperatives. Erişim tarihi 12 Mart 2022, <https://www.iwdc.coop/why-a-coop/facts-about-cooperatives-1>
Georgia Cooperative Council. (n.d.). Main page. Erişim tarihi 8 Mart 2022, <https://georgiacoop.com/>

Gertler, M. (2004). Synergy and Strategic Advantage: Cooperatives and Sustainable Development. Journal of Cooperatives, 18, 32-46. <https://ageconsearch.umn.edu/record/46430/>

Gondolf, E. W. (1988). In Search of a Viable Community-Based Economic Organization: Native Village Corporations (Southeast Alaska) and Peasant Sugar Cooperatives (Central India). Human Organization, 47(2), 151–158. <http://www.jstor.org/stable/44126236>

Han, S.I., Chung, M.K., & Park, M. (2014). Local stakeholder involvement and social innovation in Korean co-operatives: the cases of Wonju and Ansong cities. Community Development Journal, 49(2), 327–343. <https://www.jstor.org/stable/26166160>

Huertas-Noble, C. (2011). Promoting Worker-Owned Cooperatives as a CED Empowerment Strategy: A Case Study of Colors and Lawyering in Support of Participatory Decision-Making and Meaningful Social Change. Irish Review of Community Economic Development Law, 1(3), 255-284. <https://ssrn.com/abstract=1761669>

ICA. (2022). What is a cooperative? Erişim tarihi 4 Şubat 2022, <https://www.ica.coop/en/cooperatives/what-is-a-cooperative>

Ifateyo, A. (2014). Marion Barry: DC's Co-op Mayor. Erişim tarihi 3 Mart 2022, <https://geo.coop/story/marion-barry-dcs-co-op-mayor>

National Cooperative Bank. (2021, September 14). House Small Business Committee Passes Co-Op Lending Pilot Program. Erişim tarihi 17 Mart 2022, <https://www.ncb.coop/blog/house-small-business-committee-passes-co-op-lending-pilot-program>

National League of Cities. (2021). Economic Recovery and Employee Ownership. Democracy At Work Institute. <https://www.nlc.org/wp-content/uploads/2021/08/DAWI-Employee-Ownership-Report.pdf>

Parthasarathy, G. (1991). White Revolution, Dairy Co-operatives and Weaker Sections. Economic and Political Weekly, 26(52), A177–A183. <http://www.jstor.org/stable/41625424>

Partnership for Southern Equity. (n.d.). Erişim tarihi 8 Mart 2022, <https://psequity.org/>

Parwez, S., (2017). Co-operative Led Contract Farming in India: a Case Study of Amul. Journal of Co-operative Studies, 50(2), pp.54-59.

Rothschild, J. (2009). Workers' Cooperatives and Social Enterprise: A Forgotten Route to Social Equity and Democracy. American Behavioral Scientist, 52(7), 1023-1041. <https://doi.org/10.1177/0002764208327673>

World Population Review. (2022). The 200 Largest Cities in the United States by Population 2022. Erişim tarihi 4 Mart 2022, <https://worldpopulationreview.com/us-cities>

U.S. Small Business Administration. (2019). Cooperative Lending: Personal Guarantee Requirement. Erişim tarihi 8 Mart 2022, <https://ncbaclusa.coop/content/uploads/2019/08/SBA-Cooperative-Lending-Report-to-Congress-FINAL.pdf>

ABD Şehirlerinde
Kooperatif-Belediye
İşbirliğine İlişkin
Araştırma Çalışması

genc işi
kooperatif

